

J. A. KRAMERHUK, Ingenieur gedeputeerd bij de kultures.
E. T. G. KREJENBERG, Apotheker 2de kl.
F. H. W. KUIJPERS, Kapitein der Artillerie.
P. E. H. LIEBERR, Ingenieur voor het mijnwezen in N. Indië.
Dr. O. G. J. MOHNIKE, Offic. v. gez. 2de kl.
E. D. J. VAN DER PANT, Assistent bij het Landbouw-scheikundig labora-
torium.
D. W. ROSE VAN TONNINGEN, Apoth. 3de kl. bij het Scheik. Laborator.
te Batavia.
S. SCHREUDER, Ingenieur voor het mijnwezen in N. Indië.
G. STORPENDISSER, Apoth. 2de kl.
H. W. SCHWANERELD, Offic. v. gez. 2de kl.
J. E. TERSMAN, Eerste Hortulus van den Plantentuin te Buitenzorg.
P. E. C. VRIJDE, Kapitein der Artillerie.
J. WOLFF, Offic. v. gez. 2de kl.

BIDRAGE TOT DE KENNIS

DER

ICHTHYOLOGISCHE FAUNA VAN BORNEO.

MET

BESCHRIJVING VAN 16 NIEUWE SOORTEN VAN
ZOETWATERVVISCHEN.

DOOR

DR. P. H. E. H. K. E. R. R.

Het kan niet anders dan bevreemding wekken, dat een eiland als Borneo, aan welks kusten en groote riviermondingen het Europese gezag reeds zoo lang is gevestigd, in een ichthyologisch opzicht nog bijkans geheel onbekend is.

Nog slechts weinige jaren geleden kende men zelfs nog geene enkele vischsoort van Borneo en tot heden toe zie ik in de bestaande literatuur slechts als daar voorkomende vermeld de volgende species:

1. *Toxotes jaculator* CV.
2. *Anabas scandens* CV.
3. *Helostoma Temminckii* K. v. H.
4. *Ophicephalus planciops* K. v. H.
5. *Anphaacanthus narmoratus* CV.
6. *Boleophthalmus Boddarti* CV.
7. *Belone caudimacula* Cuv.

5. *Notopterus* . . . . . sp. ?
 9. *Osteoglossum formosum* M. Schl.
 10. *Solea ommatura* Richards.

7 dezer soorten zijn, als in zuidoostelijk Borneo voorkomende, vermeld geworden in de Verhandelingen over de natuurlijke geschiedenis der Nederlandsche overzeesche bezittingen, en wel in de hieronder genoemde drie bijdragen.

„Beschrijving van vier Oost-Indische zeevisschen, behoorende tot het geslacht *Amphacanthus*, door H. Schlegel en S. Müller.”

„Beschrijving van een' nieuwen zoetwatervisch van Borneo, *Osteoglossum formosum*, door H. Schlegel en S. Müller.”

„Reis in het zuidelijk gedeelte van Borneo, door S. Müller.”

In het „Report of the Fifteenth Meeting of the British Association for the advancement of science held at Cambridge in June 1845” worden als tot de fauna van Borneo behorende vermeld *Boleophthalmus Boddacerti* CV., *Belone candidacaula* Cuv. en *Solea ommatura* Richards. Zie in gezegd werk het „Report on the Ichthyology of the Seas of China and Japan bij Dr. J. Richardson.”

In het vorige jaar ontving ik van mijnen ambgenoot en vriend, den heer J. Wolf, te Banjermassing, de hoofdplaats van Zuidoostelijk Borneo, eene kleine doch zeer fraaie en uitmunlend geconserveerde verzameling van zoetwater-visschen uit de rivier Banjer of Doeson.

Deze verzameling bevat 25 soorten, welke allen nieuw zijn voor Borneo en van welke niet minder dan 20 nog onbeschreven waren, voordat ik met de openbaarmaking mijner ichthyologische waarnemingen begon. Vier dezer toen nog onbekende soorten, welke levens op of bij Java voorkomen, heb ik sedert in verschillende verhandelingen beschreven, zoodat nog 16 species overblijven, welker diagnostische beschrijving hieronder is medegegeeld. Uit dit betrekkelijk groote aantal nieuwe soorten is op te maken, welke schatten Borneo in dit opzigt nog voor de wetenschap bevat.

De bovenbedoelde 25 soorten zijn de volgende:

1. *Ambassis Wolffii* Blkr.
2. *Lobotes heazona* Blkr.
3. *Scatophagus argus* CV.
4. *Trichopus trichopterus* CV.
5. „ *striatus* Blkr. (Varietas *vitta menlahi rubra*). (1).
6. *Ophicephalus lucius* K. v. H.
7. *Mastacembelus erythrotaenia* Blkr.
8. *Eleotris melanostigma* Blkr. (2).
9. *Gobius borneensis* Blkr.
10. *Apoerygtes changua* CV.
11. *Pterophthalmus borneensis* Blkr.
12. *Pangasius macronema* Blkr.
13. *Barbus melanopterus* Blkr.
14. „ *truncatus* Blkr.
15. „ *microlepis* Blkr.
16. „ *kalopterus* Blkr.
17. *Rohlia Hasseltii* CV.
18. *Leuciscus uranoscopus* Blkr.
19. „ *dusunensis* Blkr.
20. *Panchax melanopterus* Blkr. (3).
21. *Engraulis crocodilus* Blkr.
22. *Plagusia melanorhynchus* Blkr.
23. *Syngnathus boeja* Blkr.
24. *Tetraodon (Arothron) modestus* Blkr.
25. „ *(Chelonodon) potamophilus* Blkr. (4).

(1) Zie Bijdrage tot de kennis der visschen met Doelhofvormigen kleunbonw van den Soenda-Molukschen Archipel, in de Verh. v. h. Bat. G. v. K. en Wet. Dl. XXIII.

(2) Zie Bijdrage tot de kennis der Bleennioiden en Gobioiden van den Soenda-Molukschen Archipel, in de Verh. v. h. Bat. Gen. v. K. en Wet. Dl. XXII.

(3) Zie Bijdrage tot de kennis der Ichthyologische fauna van Midden- en Oost-Java, Verh. Bat. Gen. v. K. en Wet. Dl. XXIII.

(4) Zie Bijdrage tot de kennis der Ichthyologische fauna van het eiland Madura, Verh. Batav. Gen. v. K. en Wet. Dl. XXII.

Volgens mondelijke mededeeling van een mijner ambtgenooten, die eenigen tijd te Sambas, op de Westkust van Borneo, heeft doorgebracht, komen daar vele species voor, welke ook op ea om Java gevonden worden. Het zou evenwel gewaagd zijn om op deze mededeeling een overzigt der daar waargenomen vischsoorten te geven, kunnende het zeer ligt gebeuren, dat door minder deskundigen species voor identisch met in andere streken voorkomende worden gehouden, terwijl zij loch tot eene andere soort behooren. Evenwel is uit die mededeelingen op te maken, dat te Sambas stellig voorkomen *Lates nobilis* CV., *Trichopus trichopterus* CV., *Ospironemus ofaz* Commers., *Ophicephalus striatus* CV. en *Clarias punctatus* CV. Ik moet het zeer betreuren, dat eene te Sambas voor mij bijeengebrachte verzameling niet in mijn bezit is gekomen. Deze soorten medegerekend ken ik thans van Borneo de volgende 38 vischspecies.

1. *Lates nobilis* CV.
2. *Ambassis Wolffii* Blkr.
3. *Lobotes hexazona* Blkr.
4. *Scatophagus argus* CV.
5. *Toxotes jaculator* CV.
6. *Anabas scandens* CV.
7. *Helostoma Temminckii* K. v. H.
8. *Ospironemus ofaz* Commers.
9. *Trichopus trichopterus* CV
10. " *striatus* Blkr.
11. *Ophicephalus striatus* CV.
12. " *lucius* K. v. H.
13. " *planiceps* K. v. H.
14. *Amphacanthus marmoratus* CV.
15. *Mastacembelus erythrotaenia* Blkr.
16. *Eleotris melanostigma* Blkr.
17. *Gobius borneensis* Blkr.
18. *Apocryptes changua* CV.
19. *Periophthalmus borneensis* Blkr.
20. *Baleophthalmus Boddaerti* CV.

21. *Pangasius macromema* Blkr.
22. *Clarias punctatus* CV.
23. *Barbus melanopterus* Blkr.
24. " *truncatus* Blkr.
25. " *microlepis* Blkr.
26. " *kalopterus* Blkr.
27. *Rohita Hasseltii* CV.
28. *Leuciscus uranoscopus* Blkr.
29. " *dasonensis* Blkr.
30. *Belone caulinacula* CV.
31. *Panchax melanopterus* Blkr.
32. *Engraulis crocodilus* Blkr.
33. *Osteoglossum formosum* M. Schl.
34. *Solea ornata* Richards.
35. *Plagusia melanorhynchus* Blkr.
36. *Syngnathus boaja* Blkr.
37. *Tetraodon (Arothron) modestus* Blkr.
38. " *(Chelonodon) potanophilus* Blkr.

Zooals men uit deze opsomming ontwaart, behooren deze vischen tot 13 families t. w. 2 tot de Percoiden, 1 tot de Scaenoiden, 2 tot de Chaetodontoiden, 8 tot de Ospironoiden, 1 tot de Theutiden, 1 tot de Notacanthini, 1 tot de Blennioïden, 4 tot de Gobioiden, 2 tot de Siluroïden, 7 tot de Cyprinoiden, 2 tot de Esocoiden, 2 tot de Clupeoiden, 2 tot Pleuronectoiden, 1 tot de Lophobranchiers en 2 tot de Gymnodonten.

Volgens onze tegenwoordige kennis zijn van die 38 soorten slechts 17 aan Borneo eigen, t. w.:

1. *Ambassis Wolffii* Blkr.
2. *Lobotes hexazona* Blkr.
3. *Mastacembelus erythrotaenia* Blkr.
4. *Gobius borneensis* Blkr.
5. *Periophthalmus borneensis* Blkr.
6. *Pangasius macromema* Blkr.

7. *Barbus melanopterus* Blkr.
8. " *truncatus* Blkr.
9. " *microlepis* Blkr.
10. " *kalopterus* Blkr.
11. *Leuciscus uranoscopus* Blkr.
12. " *dasonensis* Blkr.
13. *Engraulis crocodilus* Blkr.
14. *Osteoglossum formosum* M. Schl.
15. *Plagusia melanorhynchus* Blkr.
16. *Syngnathus boaja* Blkr.
17. *Tetraodon (Arothron) modestus* Blkr.

Ten opzichte der hieronder als nieuwe beschrevene soorten heb ik weinig aan te teekenen.

Elders heb ik mij reeds verklaard over de nitvoerigheid, welke ik aan sommige diagnosen heb gegeven. Voor vele species is het niet geraden, de diagnose, op Linnesche wijze, in oonige weinige woorden uit te drukken en voor velen is zulks zelfs niet doonlijk. Die korthed der diagnosen heeft der wetenschap reeds veel nadeel gedaan, vooral de korte diagnosen, welke zijn opgesteld geworden door reizende of van grootte mussea en boekverzamelingen verwijderde zoölogen, waardoor het thans dikwerf onmogelijk is, om met de bestaande beschrijvingen in de hand, over de gelijkheid der soorten bepaald te beslissen.

De eerste species, welke mij van de boren genoemde bleek nog onbekend te zijn, heb ik naar mijnen ambgenoot genoemd, aan wiens belangstelling in de wetenschap de kennis derzelve te danken is en ik meen daardoor eene plicht vervuld te hebben, welke ik mij heb opgelegd jegens alle vrienden der wetenschap, die mij door toezending van visschen in de gelegenheid stelden, de wetenschap met nieuwe soorten te verrijken.

Zeer merkwaardige en scherp gekenmerkte soorten zijn *Mastacembelus erythrotaenia*, *Barbus melanopterus*, *Barbus truncatus*, *Barbus kalopterus*, *Leuciscus uranoscopus*, *Engraulis crocodilus* en *Syngnathus boaja*. *Mastacembelus erythrotaenia* is dadelijk herkenbaar door zijne fraai kannosijnroode banden op een zwart ligchaam; *Barbus melanopterus* door de zwart

gevlekte vinloopen, *Barbus truncatus* door stompen als afgeknotten kop, *Barbus kalopterus* door grondelachtigen habitus en fraaie kleuren van ligchaam en vinnen, *Leuciscus uranoscopus* door naar boven omgebogen kop, *Engraulis crocodilus* door tafrijke hondstanden in de onderkaak en *Syngnathus boaja* door fraaie kleurteekening en vorm der schijden.

Engraulis crocodilus behoort tot de soorten van *Engraulis* met stompe niet verlengde bovenskaaksbeenderen en gezagden buik en is het naaste verwant aan *Engraulis dentex* CV.

Ik vind hier ter plaats geschikte gelegenheid om terug te komen op eenige species van Clupeoiden, beschreven in mijne Bijdrage tot de kennis der Ichthyologische fauna van Madura. Toen ik die verhandeling, geschreven in de binnenlanden van Java in het laatste van 1848, aan de publiciteit overgaf, was ik nog niet in het bezit van het in hetzelfde jaar verschenen 21 deel der grootte Histoire naturelle des poissons, zoodat mij niet bekend konden zijn de daarin bevatte beschrijvingen van de den heer Valenciennes bekende soorten van *Engraulis*, *Colitia* en *Chatoressus*. Evenmin was ik toen in de gelegenheid te raadplegen de werken waarin insgelijks nieuwe soorten van deze geslachten beschreven zijn, zooals J. McClelland's „Description of a collection of Fishes made at Chusan and Ningpo in China by Dr. G. R. Plajfair," J. Richardson's „Report on the Ichthyology of the Seas of China and Japan," Temminck en Schlegel's Ichthyologie der Fauna Japonica, Richardson's Ichthyology of the Voyage of H. M. Ship Sulphur en Gray's Illustrations of Indian Zoölogy. Het laatstgenoemde werk heb ik, niettegenstaande alle aangewende moeite, zelfs thans nog niet kunnen bekomen.

Hieraan is toe te schrijven, dat enkele species daar als nieuw zijn beschreven, welke in het grootte vischwerk zijn bekend gemaakt, terwijl ik gedeeltelijk daarvoor andere geslachtsnamen geberzgd heb. Hoezeer geene aanspraak makende op regt van prioriteit, moet ik, ter voorkoming van verwarring in de sijnominie, opletlend maken op die species van mijne aangehaalde bijdrage, welke ik als synoniem beschouw met ook in

het groote vischwerk beschrevene. — Zoo komt het mij voor, dat mijne *Engraulis telaroides* dezelfde species is als *Engraulis tenuifilis* CV. en *Engraulis taji* CV.; — Zoo is mijne *Thryssa macrognaθος* blijkbaar dezelfde soort als *Engraulis seirostis* CV., mijne *Leptonurus chrysostrigma* dezelfde als *Coilia Dussumieri* CV. en mijne *Anodontostoma Hasseltii* dezelfde als *Chatoessus chaunda* CV. — Mijn geslacht *Anodontostoma* laat zich geheel terugbrengen tot het genus *Chatoessus*, zooals het door den heer Valenciennes, ongeveer gelijktijdig met mij, omschreven is.

De verzameling van den heer Wolff bevatte van de meesten der nieuwe species slechts een enkel specimen, zoodat mijne diagnosen bijna alle naar een enkel exemplaar opgemaakt zijn moeten worden. De soorten hebben echter bijna alle zulke duidelijke kenmerken, dat ik geloof, dat de waarde der beschrijvingen niet veel zal geleden hebben door de niet beschikbaarheid van meerdere exemplaren. Van alle species heb ik de lengte der tot de beschrijving gebezigde specimen, in millimetermaat uitgedrukt, onder de diagnosen bij gevoegd.

DESCRIPTIONES SPECIERUM NOVARUM DIAGNOSTICÆ.

PERCOIDEI.

Ambassis *Wolffii* Blkr.

Amb. corpore oblongo compresso, altitudine 3 circiter in ejus longitudine; capite 3½ in longitudine corporis; oculis diametro 3 fere in longitudine capituli; orbitis supra dentibus pluribus obsita; præoperculo limbis exterioribus et inferiore denticulato; interoperculo leviter denticulato; lineis rostro-dorsali supra oculos concaevus cula, dorsali elevata convexa angulata; squamis lateribus parvis 36 p. m. in serie longitudinalibus; pinna dorsali profunde incisa, parte spinosa parte radiosa multo altiore, spina 2a 5 fere in longitudine corporis; pinnis anali spina 2a spinæ dorsali secundæ æquali, caudali profunde excisa lobis acutis; colore corpore pinnisque fuscis areolatis.

B. 6. D. 1 procumbens + 7-1/10. P. 1/15. V. 1/5. A. 3/10. C. 17 et lat. brev.

Habit. Banjermassing, Borneo austro-orientalis, in fluviiis.

Longitudo speciminis a meo 75"

Speciem dixi in honorem amici J. Wolff, medici militari 2æ classis.

SCLAENOIDEI.

Lobotes hexazona Blkr.

Lobot. corpore oblongo compresso, altitudine 3 fere in ejus longitudine, latitudine 2½ circiter in ejus altitudine; capite acuto 3½ in longitudine corporis; oculis diametro 4 in longitudine capituli; linea rostro-dorsali leviter concaeva; rostro oculi diametro vix longiore; osse suborbitali oculi diametro humiliori; maxilla inferiore superiore vix longiore fossis 2 et poris 4 vix conspicuis; præoperculo subrectangulo angulo rotundato, dentato sed dentibus spiniformibus nullis; dorso elevato rotundato; squamis lateribus 50 p. m. in serie longitudinalibus; pinnis dorsali et anali postice obtusis rotundatis, dorsali emarginata spinis 4a et 5a ceteris longioribus altitudine parti radiosæ æqualibus; pectoralibus obtusis 6 fere in longitudine corporis, ventralibus radio 1o paulo producto, anali spina 2a ceteris multo longiore, caudali integra margine posteriore convexa; colore corpore supra profunde infra dilute viridi fasciis transversis nigricantibus 6,

fascia in operculo-pectoralis, 2a dorso-ventrali, 3a et 4a dorso-analibus, 5a et 6a caudalibus; pinnis dorsali spinosa olivacea nigro limbara, dorsali radiosa, caudali et pectoralibus viridibus, ventralibus nigris, anali violaceo-nigricante.

B. 6. D. 12/14. P. 2/18. V. 1/5. A. 3/10. C. 17 et lat. brev.

Habit. Banjemassing, in fluvii.

Longitudo speciminis unci 10 1/2".

NOTACANTHINI.

Mastacembelus erythrotenia Blkr.

Mastac. corpore elongato compresso, altitudine 9 circiter in ejus longitudine; capite 5 1/2 ad 6 in longitudine corporis; rostro 2 1/2 in longitudine capitis apice tentaculis 2 brevibus trilobis, parte producta recta oris brevior; praepetculo spinis vel dentibus 4; linea laterali rectiuscula; squamis minimis non ciliatis; pinnis verticalibus untes non distinctis; dorsali parte spinosa parte radiosa longiore, supra apicem pinnae pectoralis incipiente; anali spina 2a magna valida; pectoralibus rotundatis; colore toto corpore nigro vitis cephalo-caudalibus 4 carmosinis, vitta secunda ad angulum oris incipiente; pinnis verticalibus nigris carmosino limbatis, pectoralibus rubris annulo irregulari nigro.

B. 6. D. 35—75. P. 22 vel 23, A. 3—71. C. 12 vel 14.

Habit. Banjemassing, in fluvii.

Longitudo speciminis unci 30 1/2".

GOBIOIDEI.

Gobius borneënsis Blkr.

Gob. corpore subelongato compresso, altitudine 5 fere in ejus longitudine; capite obtuso convexo 4 1/2 in longitudine corporis fere aequo alto ac longo, latitudine 1 1/2 in ejus longitudine; linea rostro-frontali leviter convexa; oculis diametro 3 in capitis longitudine, maxima parte in anteriore dimidio capitis sitis, minus diametro uniceo approximatis; maxillis dentibus minimis, caninis nullis; rectu oris parvo ante oculum desinente; squamis lateribus magnis 24 p. m. in serie longitudinali; appendice anali conica; pinnis dorsali 1a corpore duplo humilior, 2a et anali subcaudis, pectoralibus et ventralibus 5, caudali obtusa convexa 4 1/2 in longitudine corporis; colore corpore viridi, lateribus antice fusco subnubilatis; operculis et rostro fuscis; pinnis dorsali spinosa rubra margine superiore postice late nigra, dorsali radiosa rubra nigro guttata; pectoralibus, ventralibus et anali viridibus, caudali radiis viridibus membranata ad basin nigricante.

B. 4. D. 6—17. P. 14. V. 1/5. A. 1/6. C. 14 et lat. brev.

Habit. Banjemassing, in fluvii.

Longitudo speciminis unci 50".

Periophthalmus borneënsis Blkr.

Periophth. corpore elongato compresso, altitudine 7 fere in ejus longitudine; capite obtuso convexo 5 fere in longitudine corporis; altitudine capitis 1 1/2, latitudine 2 in ejus longitudine; fronte valde convexa; oculis diametro 4 in longitudine capitis, maxime protractilibus subconjugis, palpebra inferiore magna; maxillis dentibus mediocribus conicis gracilibus acutis, caninis nullis; rectu subhorizontali ante oculum desinente; squamis lateribus 50 p. m. in serie longitudinali; pinnis dorsalis approximatis, 1a trigona basi 7 in longitudine corporis, spina 1a corporis altitudine non multo, spina 2a corpore non altiore; pinnis dorsali 2a et anali acutis, ventralibus basi tantum unites, pectoralibus magna parte squamosis, caudali rotundata 5 in longitudine corporis; appendice anali conica; colore corpore supra olivaceo-viridi, infra olivaceo-margaritaceo; pinnis dorsalibus nigris limbo superiore pulcherrime albo et rubro ocellatis; pectoralibus olivaceo-viridibus, anali tota nigerrima, caudali nigra guttis diluiferibus.

B. 5. D. 14—1/11 vel 14—1/12. P. 13. V. 1/5. A. 1/11. C. 15 et lat. brev.

Habit. Banjemassing, in fluvii.

Longitudo 2 speciminum 85" ad 90".

SILUROIDEI.

Pangasius macromema Blkr.

Pangas. corpore elongato compresso, altitudine 5 circiter in ejus longitudine; capite obtuso 5 1/2 in longitudine corporis; latitudine capitis 1 1/2 circiter in ejus longitudine; oculis 3 circiter in longitudine capitis, diametro 1 1/2 vix distantibus; cirris supramaxillaribus pinnas ventrales, infra-maxillaribus apicem pinnarum pectoralium fere attingentibus; maxilla inferiore subnuncinata; maxilla superiore inferiore longiore et latiore; dentibus palatino-romemini granulatis parvis; scuto capitis cristaque interparietali glabris; linea laterali lineae dorsali parallela; spinis dorsali et pectoralibus validis aequae longis, serratis; dorsali adiposa minima oblongo-ovali quasi petiolata, analis parvi posteriori opposita; caudali biloba lobis aequalibus acutis; colore corpore supra griseo-plumbeo, infra argenteo; pinnis flavis, dorsali 1a basi nigra, caudali medio et margine posteriore late nigra.

B. 10. D. 1/7. P. 1/10. V. 1/5 (omnes antenarij). A. 4/26. C. 17 (9/8) et lat. brev.

Habit. Banjemassing, in fluvii.

Longitudo speciminis unci 116".

CYPRINOIDEI.

Barbus melanopterus Blkr.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine 4 1/2 circiter in ejus longitu-

tudine, latitudine 3 circiter in ejus altitudine; capite acuto 5 fere in longitudine corporis; lineis rostro-dorsali convexa ad frontem tamen rectiuscula, dorso-caudali convexa; oculis diametro 3 in longitudine capitis, diametro $1\frac{1}{2}$ circiter distantibus; rostro convexo longitudine oculi diametro subaequali; ore amico rictu parvo; labiis carnosus; cirris maxillarius vix conspicuus, labialibus brevibus oculos non attingentibus; dentibus pharyngealibus triseriatis serie externa 5 uncinatis; osse scapulari trigono acuto; ventre leviter convexo; squamis lateribus 33 p. m. in serie longitudinali, 13 p. m. in serie verticali; linea laterali recta ad media latera decurrense; pinnis dorsali acuta supra emarginata, spina magna serrata $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; pectoralibus et ventralibus acutis, ventralibus pectoralibus longioribus sed capite brevioribus, anali acuta vix emarginata, caudali profunde excisa lobis gracillibus acutis $5\frac{1}{2}$, extensa latitudine $2\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore supra viridescente infra argenteo; pinnis dorsali, ventralibus et anali parte basilaris flavis, parte apicali profunde nigris; pectoralibus hyalinis subflavicanibus; caudali medio flava marginibus superiore leviter, posteriore late nigerrimo marginalis.

B. 3. D. 4/8. vel 4/9. P. 1/15. V. 1/9. A. 3/5 v. 3/6. C. 19 et lat. brev.

Habit. Banjermassing, in flavis.

Longitudo speciminis unici 103".

Barbus microlepis Blkr.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine 4 in ejus longitudine, latitudine 3 circiter in ejus altitudine; capite acuto 4 et paulo in longitudine corporis; linea rostro-dorsali supra oculos concava; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis minus diametro unico distantibus; rostro acuto longitudine oculi diametro aequali; ore amico rictu medioori; maxillis superiore valde protractili, inferiore paulo prominente; labiis gracillibus; cirris inconspicuis; dentibus pharyngealibus triseriatis, serie anteriore 5 conicis acutis; dorso elevato angulato, ventre vix convexo; osse scapulari gracili rotundato; squamis lateribus parvis 60 circiter in serie longitudinali, plus quam 20 in serie transversali; linea laterali recta ad media latera decurrense; pinnis dorsali acuta emarginata spina magna 4 et paulo in longitudine corporis dentibus magnis serrata post pinnas ventrales inserta; pectoralibus et ventralibus acutis, ventralibus pectoralibus longioribus sed capite paulo brevioribus, anali vix emarginata, caudali profunde excisa lobis acutis (partim abruptis); colore corpore supra griseo infra argenteo, cauda ad mediam basin pinnae caudalis macula rotunda nigra; pinnis flavescens, membrana pinnae dorsalis nigro arenata, caudali supra et infra fusco marginata.

B. 3. D. 4/8 vel 4/9. P. 1/15. V. 1/9. A. 3/5 vel 3/6. C. 19 et lat. brev.

Habit. Banjermassing, in flavis.
Longitudo speciminis unici 95".

Barbus truncatus Blkr.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine $4\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ in ejus altitudine; capite obtuso 5 in longitudine corporis; linea rostro-dorsali convexa angulata; oculis diametro $2\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis diametro unico fere distantibus; rostro truncato oculi diametro multo brevior; ore infero rictu parvo; maxilla superiore deorsum protractili; labiis gracillibus; cirris inconspicuis; dentibus pharyngealibus triseriatis longis subobtusis; dorso humili angulato; ventre vix convexo; osse scapulari trigono obtuso; squamis lateribus 33 p. m. in serie longitudinali, 11 p. m. in serie transversali; linea laterali rectiuscula ad media latera decurrense; pinnis dorsali acuta emarginata, spina magna dentibus magnis serrata 4 fere in longitudine corporis, pinnis ventralibus opposita; pectoralibus et ventralibus acutis, ventralibus pectoralibus longioribus sed capite brevioribus; anali acuta emarginata; caudali profunde excisa lobis acutis $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore supra viridescente infra argenteo; pinnis flavescens; dorsali supra nigro marginata.

B. 3. D. 4/8 vel 4/9. P. 1/15. V. 1/9. A. 3/5 vel 3/6. C. 19. et lat. brev.

Habit. Banjermassing, in flavis.

Longitudo 3 speciminum 50" ad 110".

Barbus kalopterus Blkr.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine 6 fere in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ in ejus altitudine; capite obtuso 5 in longitudine corporis; latitudine capitis 2 fere in ejus longitudine; linea rostro-dorsali declivi altitudine capitis 2 fere in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ in longitudine capitis, leviter convexa; fronte plana; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; rostro carnosio prominente oculi diametro longitudine $1\frac{1}{2}$ distantibus; rostro carnosio prominente oculi diametro longitudine $1\frac{1}{2}$ distantibus; maxilla superiore deorsum protractili; labiis carnis; cirris mediooculis, maxillariis nigris oculum fere attingentibus; labiis albis circiter aequis longis oculum attingentibus; mento concavo; dentibus pharyngealibus biseriatis, serie anteriore 5 conicis acutis; dorso humili; ventre convexo; osse scapulari vix conspicuo; squamis lateribus 30 p. m. in serie longitudinali, 8 vel 9 in serie transversali; linea laterali recta; pinnis dorsali acuta supra emarginata, spina nulla sed anlice radis simplicibus flexilibus; pectoralibus et ventralibus acutis aequae longis $6\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore rostro et fronte et dorso violascente-nigro, infra marginateo-viridi, fascia oculo-caudali aurea; pinnis dorsali nigra basi antice trigono rubro et postice margine rubro; pectoralibus pulcherrime antice trigono rubro et postice margine rubro; pectoralibus nigra basi rubro-violaceis, ventralibus nigris marginibus albis, anali nigra basi apice rufa, caudali rubra medio vitta longitudinali violascente-nigra.

B. 3. D. 3/8 vel 3/9. P. 1/14. V. 1/8. A. 2/5 vel 2/6. C. 19. et lat. brev.

Habit. Banjermassing, in fluvii.
Longitudo speciminis unici 82".

Leuciscus urinoscopus Blkr.

Leucisc. corpore elongato compresso, altitudine 6 fere in ejus longitudine; linea dorsali antice concava postice convexiuscula; capite acuto toto sursum flexo, 6 in longitudine corporis; oculis diametro 5 circiter in longitudine capitis; rostro acuto oculi diametro longiore, supra dorsum prominente; maxilla superiore paulo protractili; rectu oris magno subverticali; maxilla inferiore valde prominente medio uncinato, unco incisuram maxillae superioris intrante, infra portis pluribus uniseriatis; dentibus pharyngealibus uniseriatis conicis acutis; linea rostro-ventrali valde irregulari; ventre ciliato; ossibus humeralibus deorsum prominentibus; squamis lateribus 150 p. m. in serie longitudinali; 32 p. m. in serie verticali; linea laterali concava ventri magis quam dorso approximata; pinnis dorsali acuta, corpore duplo fere humilioris parti pinnae analis anteriori opposita; pectoralibus acutis magnis 4 $\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis capite multo longioribus; ventralibus acutis pectoralibus plus duplo brevioribus; anali longa, caudali profunde excisa lobis (partim abruptis); colore corpore supra griseo-argenteo infra argenteo; macula caudali nigra ad mediam basin pinnae caudalis; axillis nigricantibus; pinnis viridi-flavescentibus.

B. 3. D. 317 vel 318. P. 2115. V. 117. A. 3123 vel 3124. C. 12 et lat. brev.

Habit. Banjermassing, in fluvii.

Longitudo speciminis unici 390"

Species *Leuciscus recurviceps* Richards. (Report on the Ichthyology of the Seas of China and Japan), affinis sed numeris radiorum etc. distincta.

Leuciscus dussonensis Blkr.

Leucisc. corpore elongato compresso, altitudine 6 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 in ejus altitudine; capite acuto 5 et paulo in longitudine corporis; oculis diametro 3 in longitudine capitis, diametro unico distans; linea rostro-frontali declivi; reclusula; rostro acuto oculi diametro brevioris; maxillis aequalibus, superiore non vel vix protractili, inferiore medio subuncinata; dentibus pharyngealibus biseriatis, serie externa 5 longis subuncinatis; linea dorsali et ventrali convexis; osse scapulari trigono acuto; squamis lateribus 80 p. m. in serie longitudinali, 6 in serie verticali; linea laterali concava lineae ventrali multo magis quam lineae dorsali approximata, ad basin pinnae caudalis desinente; pinnis dorsali acuta aequae ac corpore, medio dorso pinnae ventrales inter et analem inserta; pectoralibus ventralibus longioribus 5 in longitudine corporis; anali brevi acuta; caudali semilunari emarginata lobis acutis 4 $\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; colore corpore supra viridi infra argenteo; pinnis flavescentibus vel viridescentibus, caudali viridi margine posteriore nigricante.

B. 3. D. 17. P. 1113. V. 118. A. 315 vel 316. C. 18 et lat. brev.
Habit. Banjermassing, in flumine, Dason vel Banjor dicto.
Longitudo speciminis unici 115"

CLUPEOIDEI.

Engraulis crocodilus Blkr.

Engraul. corpore subelongato compresso, altitudine 5 $\frac{1}{2}$ fere in ejus longitudine, latitudine 3 $\frac{1}{2}$ fere in ejus altitudine; capite acuto 5 $\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; oculis totis relatis diametro 4 $\frac{1}{2}$ in longitudine capitis; rostro brevi vix prominente oculi diametro brevioris; osse maxillari superiore postice truncato non producto dentibus majoribus acutis lateri curvatis; maxillari inferiore dentibus utroque latere magnis conicis acutis 8 vel 9, dentibus minoribus intermixtis; ossibus intermaxillaribus dentibus parvis numerosis asperis; dorso vix convexo ante pinnam rectiusculo; ventre convexo carinato, ab apertura branchiali usque ad anum dentibus 18 serrato; squamis lateribus levibus non ciliatis 50? p. m. in serie longitudinali; axillis inguibusque squamis elongatis; linea laterali dorso approximata post pinnam dorsalem desinente; pinnis dorsali in medio dorso sita acuta, corpore duplo fere humilioris, radio 10 radio anali 10 $\frac{1}{2}$ circiter opposita; pectoralibus latis acutis radio nullo producto, capite brevioribus; ventralibus pectoralibus triplo fere brevioribus; anali longa antice corpore duplo humilioris, longitudine 3 $\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; caudali profunde emarginata lobis acutis 6 fere in longitudine corporis; colore dorso antice flavescente, postice at et lateribus ventroque flavescente-argenteo; pinnis flavescentibus, caudali margine posteriore nigra.

B. 12. D. 1 procomb. + 1/11. P. 1113. V. 116. A. 3145. C. 19 et lat. brev.

Habit. Banjermassing, in fluvii.

Longitudo speciminis unici 176"

PLEURONECTOIDEI.

Plagusia melanorhynchus Blkr.

Plagusia. corpore lanceolato, latitudine 2 $\frac{1}{2}$ in ejus longitudine; capite 5 fere in longitudine corporis; oculis dextris, oculo inferiore postero; ore toto edentulo; maxilla superiore curvata (sed non uncinata); squamis parvis ciliatis 80 p. m. in serie longitudinali ab apertura branchiali usque ad pinnam caudalem; linea laterali utroque latere simpliciter recta; pinnis ventralibus 2 brevibus; pinna dorsali ante oculum superiorem desinente; colore sinistro latere albo, rostro toto nigro, dextro latere griseo-fuscescente, maculis 5 magnis nigris quarum 3 ad basin pinnae dorsalis, 2 ad basin pinnae analis; pinnis dextro latere griseo-fuscescentibus fusco profundiore arenatis et punctatis.

B. 6. D. 61 + C. 20 + A. 43 = D. C. A. 124. V. 3.
 Habit. Banjermassing, in fluvio.
 Longitudo speciminis unci 78".

LOPHOBANANCHII.

Syngnathus boaja Blkr.

Syngn. corpore valde elongato, lateribus hexagono, cauda tetragono; capite 5½ circiter in longitudine corporis; oculis positae in 3a quarta capitis parte sitis, diametro plus quam decies in longitudine capitis; rostrum elongato parte cetera capitis multo longiore, lateraliter compresso, antice tumefacto, ore dentibus inconspicuis, ricta verticalli; fronte spinis nullis; operculis carina longitudinali media, infra suborbitaliforme striata; scutis lateribus 23, cauda 37; carinis singulis scutis spina unica; ventre carina media vix elevata non spinosa; cauda corpore (absque capite) longiore; pinnis dorsali humili paulo ante annum incipiente, pectoralibus brevibus latis rotundatis, anali parva brevissima, caudali minima; colore capite, dorso, lateribusque viridi, ventre flavescente, cauda nigricante; pinnis dorsali, pectoralibus et ventralibus dilute viridibus, caudali nigra; rostrum et capite nigro maculatis; operculis infra argenteis; scutis lateribus ut et caudalibus anterioribus vittis 2 transverse coeruleis nigro leviter marginatis et supra vitta coerulea transversa unitis.

B. 2 gracillimi. D. 51. P. 25. A. 5. C. 8.

Habit. Banjermassing, in fluvio.

Longitudo speciminis unci 370".

GYMNODONTA.

Tetraodon (Arothron) modestus Blkr.

Tetraod. corpore oblongo compresso, altitudine 4 circiter in ejus longitudine, latitudine 2 in altitudine; vertice, dorso, lateribus caudaque lateribus, pectore genisque scabris; capite obtuso; lineo rostro-dorsali convexa; maxilla superiore paulo prominente; oculis paulo superis; tentaculis nasalibus 2 conicis obtusis loco narium; linea laterali inconspicua; sacco pneumatico parvo; ano ante pinnam dorsalem sito; pinnis dorsali et anali obtusis angulatis angulis rotundatis, pectoralibus emarginatis, caudali truncata vel leviter emarginata 5 in longitudine corporis; colore corpore supra viridi infra argenteo, pinnis hyalino-virescentibus.

D. 5/20. P. 2/12. A. 3/20. C. 9 vel 11 et lat. brev.

Habit. Banjermassing, in fluvio.

Longitudo speciminis unci 60".

Scripti Batavia Calendaris Martii MDCCCL.

OVER EENIGE NIEUWE SOORTEN

VAN

SCLEROPAREI VAN DEN INDISCHEN ARCHIPEL

DOOR

DR. P. BLEEKER.

Toen ik in het vorige jaar schreef mijne Bijdrage tot de kennis der Scleroparei van den Soenda-Molukschen Archipel (1), was ik in het bezit van slechts 12 soorten dezer familie. Sedert is mijne verzameling verrijkt geworden met nog 6 soorten, welker korte beschrijvingen ik hieronder zal laten volgen. Twee dezer soorten, *Platycephalus punctatus* CV. en *Apistus binotoleptus* Blkr. vond ik te Batavia. Beide species zijn er zeer zeldzaam. *Apistus binotoleptus* zag ik er slechts eene enkele keer in een enkel individu en *Platycephalus punctatus* heb ik er tot nog toe slechts twee malen aangedroffen.

Twee andere soorten van *Apistus*, beide nieuw voor de wetenschap, ontving ik van mijnen ambgenoot Dr. O. Kunhardt,

(1) Zie Verhandel. van het Batav. Gen. van Kunsten en Wetenschap. pen. Dl. XXII.